

Living the Lotus

Buddhism in Everyday Life

New Year's Issue

2022

โอวาทปีใหม่

“ใช้ชีวิตอย่างมีชีวิตชีวา”

ท่านนิชิโกะ นีวาโนะ ประธานองค์การริชโซโคเซไก

ตระหนักและรู้ซึ่งอย่างยิ่งว่า
“หากโลกทั้งโลกไม่เป็นสุข ก็จะไม่มีความสุขส่วนตัวได้”

สวัสดีปีใหม่ครับ

การคุกคามของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างใหญ่หลวงต่อชีวิตประจำวันของพวกเรามาตั้งแต่ปีที่แล้ว แม้ในปัจจุบันจำนวนผู้ติดเชื้อภายในประเทศจะลดลงอย่างมาก แต่ในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลกก็กำลังมียอดการติดเชื้อสูงขึ้นอีกครั้ง เราย่อมมีมือพยายามป้องกันการติดเชื้อล่วงหน้ากันอย่างไม่ประมาทกันเถอะนะครับ

เนื่องจากสมาชิกผู้ศรัทธาในริชโซโคเซไกทุกท่านนั้นล้วนเป็นผู้ที่มีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่นอยู่แล้ว แม้สาขาซึ่งเป็นศูนย์ปฏิบัติการธรรมของเราจะปิดทำการ ข้าพเจ้าก็รู้สึกนับถืออย่างยิ่งที่ยังมีการทำเทโตรีกันอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นทางโทรศัพท์ จดหมาย หรืออีเมล ฯ

ซึ่งตามที่ได้ทราบเรียนไปแล้วว่าข้าพเจ้าปรารถนาอยากจะทำให้มหันตภัยโคโรนาคือเป็นดั่งแรงผลักดันให้พวกเราได้ทวนคิดพิจารณากันอีกครั้งถึงสิ่งที่มนุษย์ควรให้ความสำคัญจริง ๆ ว่าคือสิ่งใดกันแน่

ความรู้สึกรักที่พวกเราเป็นห่วงเป็นใยผู้อื่นในช่วงที่มีการระบาดของโรค อย่างเช่นรู้สึกที่ “คนคนนั้นจะสบายดีหรือเปล่า” “เขาจะใช้ชีวิตเดือนร้อนหรือไม่” หรือ “เด็ก ๆ จะไม่เป็นอะไรใช่ไหม” การคิดคำนึงเช่นนี้ถือเป็นสภาพจิตใจที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ เมื่อมองย้อนกลับไปพิจารณาวิถีชีวิตประจำวันผ่านจิตใจที่ถูกต้องแล้ว

เช่นนี้ได้แล้วก็จะเห็นว่า แต่เดิมที่เราก็มีสิ่งที่สามารถงดเว้นหรือละเว้นกันได้บ้างอยู่แล้วไม่ใช่หรือ

ข้าพเจ้าเคยพูดถึงตัวอักษรคันจิตัว “โช (省)” ว่ามีสองความหมาย คือแปลว่า “การงดเว้น” และ “การมองย้อนกลับไปพิจารณา” ข้าพเจ้าคิดว่า มหันตภัยไวรัสโคโรนาตลอดสองปีที่ผ่านมา คงจะทำให้เราเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า อะไรที่เราควรงดเว้นและสิ่งใดที่เราควรมองย้อนกลับไปพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

ต่อให้ไม่มีผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนากายในญี่ปุ่นแล้ว แต่หากการติดเชื้อในประเทศอื่น ๆ ยังคงดำเนินต่อไป ก็ไม่รู้ว่าเมื่อไรที่จะต้องเผชิญกับภัยคุกคามภายในประเทศอีก

ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงตระหนักและรู้ซึ้งอย่างยิ่งกับคำพูดของคุณมียาซาอะ เค็นจิ ที่กล่าวไว้ว่า “หากโลกทั้งโลกไม่เป็นสุข ก็จะไม่มีความสุขส่วนตัวได้” ว่ากันว่า คำพูดของคุณมียาซาอะ เค็นจินี้เป็นการแสดงถึงจิตเมตตากรุณาของพระพุทธเจ้าที่ทันยุคทันสมัยอย่างมาก ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงอยากจะทำพิธีและทำความเข้าใจคำพูดนี้อย่างลึกซึ้งซึ่งพร้อมกับทุกท่านอีกครั้งหนึ่ง

ต่อไปนี้ ข้าพเจ้าจะขอชี้แจง “แผนนโยบายประจำปีเรวะที่ 4 (ค.ศ.2022)” โดยยึดเรื่องข้างต้นเป็นหลักเกณฑ์

ปีนี้ ริชโชโคเซโกก็เข้าสู่การครบรอบปีที่ 84 ของการสถาปนาองค์กร และตั้งแต่ที่ข้าพเจ้าเข้ารับสืบทอดตำแหน่งประธานองค์กรก็ผ่านมาสามสิบปีแล้ว

ซึ่งปีนี้ก็คิดว่าเราจะต้องดำเนินชีวิตแบบกักตัวเองกันต่อไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งด้วยการดำเนินชีวิตที่มีความศรัทธาต่อศาสนา พร้อมทั้งเฝ้าติดตามสถานการณ์การติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่นี้ ข้าพเจ้าก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเราทุกคนจะมุ่งมั่นทำหน้าที่ของตนอย่างสร้างสรรค์และจริงจังต่อไปในฐานะที่เป็นสามีภรรยา เป็นพ่อแม่ และเป็นบิดามารดา โดยเน้นคำหนึ่งว่า เราจะเลี้ยงดูเด็ก ๆ เยาวชนผู้แบกรับอนาคตอย่างไร จะช่วยเสริมสร้างบุคลิกลักษณะให้เป็นแบบไหน รวมทั้งจะจัดระเบียบครอบครัวของเราให้เป็นอย่างไร และยิ่งไปกว่านั้น เพื่อเป็นการมุ่งมั่นสู่การสร้างประเทศชาติที่ยึดมั่นในจิตแห่งความสามัคคีและสันติภาพผ่านการสืบสานขนบธรรมเนียมของประเทศไทยเราด้วย

ตามที่เคยได้กราบเรียนไปในบทความปีก่อน คนทุก ๆ ช่วงวัยไม่ว่าจะเป็นสามีภรรยา (วัยหนุ่มสาว), พ่อแม่ (วัยทำงาน) และบิดามารดา (วัยสูงอายุ) ล้วนก็ควรทุ่มเทให้กับ “การปลูกฝังคน (การเลี้ยงดูอบรม)” ให้เป็นดังแนวทางปฏิบัติเชิงรากฐาน ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งไม่ใช่เพียงแค่ว่าริชโชโคเซโกนี้เท่านั้น แต่รวมไปถึงสำคัญต่อประเทศชาติและสังคมด้วย

พื้นฐานของรากฐานที่ว่านั้น เหนืออื่นใดแล้ว อยู่ที่การให้การศึกษาในครัวเรือนนั่นเอง โดยเราควรเริ่มจากการขัดเกลาความเป็นมนุษย์อย่างจริงจัง โดยอบรมสั่งสอนผ่านกระบวนการจัดระเบียบในครอบครัว (การทำครอบครัวให้สงบเรียบร้อย) พร้อม ๆ กับเสริมสร้างด้วยการศึกษาจากที่โรงเรียนทั้งหมดนี้ล้วนเป็นความหมายที่แท้จริงที่สัมพันธ์กับ “การปลูกฝังคน” อย่างยิ่ง

ทั้งนี้ในส่วนของการจัดระเบียบในครัวเรือนนั้น ข้าพเจ้าเคยกราบเรียนให้ท่านทราบว่า สิ่งสำคัญก็คือ “การดำเนินชีวิตที่มีหิ้งพระเป็นจุดศูนย์รวมของบ้าน” และ “หลักปฏิบัติ 3 ประการ” (ได้แก่ การกล่าวทักทายสวัสดิ์ตอนเช้าที่บ้าน, การขานรับอย่างชัดเจนเมื่อมีคนเรียกด้วยคำว่า ‘ครับ’ ‘ค่ะ’ และการวางรองเท้าให้เป็นระเบียบหลังจากถอดออก) ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องที่เหมาะสมที่ริชโชโคเซโกได้ปฏิบัติโดยให้ความสำคัญอยู่เสมอ

ทุกคนควรมุ่งมั่นอย่างสร้างสรรค์และจริงจัง ต่อการปฏิบัติหน้าที่และความปรารถนาที่จะสร้างชาติอันสง่างาม

ทุกคนควรมุ่งมั่นอย่างสร้างสรรค์และจริงจังต่อการปฏิบัติหน้าที่และความปรารถนาที่จะสร้างชาติอันสง่างาม

ใน “แผนนโยบายประจำปีระวะที่ 4 (ค.ศ.2022)” ก็มีประเด็นสำคัญเพิ่มมาอีกหนึ่งประการ ซึ่งเราต้องให้ความสำคัญควบคู่ไปกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ๆ และเหล่าเยาวชนดังที่กล่าวไปข้างต้น ประเด็นนั้นก็คือ “เราจะทำอย่างไรเพื่อสร้างประเทศชาติให้สง่างามยิ่งขึ้นผ่านการสืบสานขนบธรรมเนียมของชาติเรา”

ประเทศญี่ปุ่นในยุคโบราณ มีชื่อเรียกว่า “ยามาโตะ” มีความหมายว่า “สันติภาพอันยิ่งใหญ่” หรือ “ความสามัคคีปรองดองอันยิ่งใหญ่” ซึ่งด้วยความหมายนี้ “การทำนุบำรุงจิตวิญญาณตามความหมายดังกล่าวไว้ให้ไม่เปลี่ยนแปลงคงอยู่ตลอดกาล” จึงถือเป็นอุดมคติระดับชาติของชาวญี่ปุ่นเรื่อยมา

นอกจากนี้ ในอดีต เจ้าชายโชโตกุ ก็ได้ทรงบัญญัติวลีหนึ่งไว้ในมาตราที่หนึ่งแห่งรัฐธรรมนูญฉบับเจ็ดมาตรา โดยมีใจความว่า “ข้าพเจ้าเคารพนับถือความสามัคคีปรองดองของผู้คนอย่างยิ่ง” จิตวิญญาณที่อยู่ใหลวี่นี้ ไม่เพียงแต่เป็นบรรทัดฐานในการสร้างชาติในยุคสมัยนั้นเท่านั้น แต่ยังคงทำงานเป็นรากฐานอย่างลึกลับอยู่ในจิตวิญญาณและเอกลักษณ์ของประชาชนชาวญี่ปุ่นกระทั่งปัจจุบันด้วย

ยิ่งไปกว่านั้น ยังกล่าวกันว่า ประวัติศาสตร์และขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศญี่ปุ่นนั้นอยู่ที่ระบบจักรพรรดิ

เชื้อพระวงศ์ในประเทศญี่ปุ่นจะไม่มีนามสกุลเป็นของตัวเอง ซึ่งไม่นานนักตระกูลขุนนางก็ไม่มีนามสกุลส่วนตัวด้วย นี่แสดงถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับประชาชนมาโดยตลอด นับตั้งแต่ที่ญี่ปุ่นสถาปนาประเทศขึ้น การที่ชาวญี่ปุ่นต้องเผชิญกับความทุกข์ยากมากมายแต่ก็ยังคงสร้างสรรค์ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมที่เต็มเปี่ยมไปด้วยลักษณะเฉพาะของชาติได้นั้น ไม่ว่าจะยุคสมัยใดก็ล้วนมีองค์สมเด็จพระจักรพรรดิเป็นตั้งเสาหลักของประเทศ ภายใต้รากฐานนั้นคงกล่าวได้ว่าเป็นผลลัพธ์ที่ประชาชนชาวญี่ปุ่นสามัคคีปรองดองและมานะพยายามตลอดเรื่อยมา

แต่อีกด้านหนึ่งก็ชี้ให้เห็นว่าประเทศญี่ปุ่นในยุคสมัยหลังสงครามกำลังหลงลืมและมองข้ามประวัติศาสตร์ของชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี และจิตวิญญาณที่ได้บ่มเพาะขึ้นมา เนื่องจากการแสวงหาหลักเหตุผลและประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

ซึ่งในปัจจุบันเมื่อมองในเชิงระดับโลกแล้ว แนวคิดที่ให้ความสำคัญกับประเทศบ้านเกิดเป็นอันดับหนึ่งก็กำลังมาแรงอย่างมาก ตามแนวคิดเช่นนั้น ข้าพเจ้าคิดว่า สิ่งที่สำคัญ ก็คือ การนำ “จิตวิญญาณแห่งความสามัคคีปรองดองที่หล่อหลอมอยู่ในขนบธรรมเนียมญี่ปุ่น” มาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ร่วมกับการมุ่งมั่นบรรลุบทบาทอันหลากหลายในฐานะประเทศญี่ปุ่นระดับโลก

เพื่อการนั้น เราจึงต้องทำให้ประเทศของเรานั้นคงและเข้มแข็ง ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่และความปรารถนาที่อยากสร้างชาติอย่างสง่างาม ไม่ใช่เพียงแต่การพึ่งพานักการเมืองอย่างเดียว แต่เป็นสิ่งที่ประชาชนทุกคนควรเปิดใจให้กว้างขึ้นและลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังและสร้างสรรค์ด้วย

ท้ายที่สุดแล้ว คำว่า “การบ่มเพาะจิตใจ” ก็คือ “การรู้จักตัวตนที่แท้จริงของตัวเอง”

ตามที่ข้าพเจ้าได้กราบเรียนไปแล้วในแนวทางปฏิบัติตามหลักศรัทธาของสมาชิก เมื่อวันที่ 15 เดือน พฤศจิกายนปีที่แล้ว นี้ก็ครบรอบ 30 ปีตั้งแต่ที่ข้าพเจ้าได้รับสืบทอดตำแหน่งประธานองค์กรมจาก ท่านประธานใหญ่ ซึ่งเมื่อมองย้อนกลับไปข้าพเจ้าก็รู้สึกว่ 30 ปีนี้ช่างผ่านไปไวมาก ๆ

ข้าพเจ้าได้กราบเรียนไปตั้งแต่พิธีสืบทอดตำแหน่งประธานองค์กรมแล้วว่า “ข้าพเจ้าอยากจะออกเดินทางเมื่อสมาชิกทั้งหมดรวมเป็นหนึ่ง เหมือนแถวหน้ากระดานเรียงหนึ่ง”

สมาชิกทุกคน แต่ละคนก็ล้วนมีพุทธภาวะ (ความเป็นพุทธะ) เสมอภาคเท่าเทียมกัน ข้าพเจ้าเองก็ เหมือนกับทุก ๆ ท่านที่ปรารถนาจะก้าวเดินไปตามเส้นทางแห่งพุทธะในฐานะพระโพธิสัตว์คนหนึ่ง... ทั้งหมดนี้เป็นความคิดที่ข้าพเจ้าอยากสื่อสารถ่ายทอดออกมาในประโยคดังกล่าว

นอกจากนี้ ในปีเฮเซที่ 4 (ค.ศ.1992) หนึ่งปีหลังจากที่ได้สืบทอดตำแหน่งประธานองค์กรม ข้าพเจ้าได้ เข้าเยี่ยมสาขาซึ่งเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมทั้งหมดร้อยสามสิบแห่งทั่วประเทศภายใต้ชื่อ “การเดินทางพบปะ ญาติมิตร” ซึ่งถือเป็นโอกาสที่ได้พบปะพูดคุยกับสมาชิกผู้ศรัทธาเลื่อมใส

พวกเราทุกคนที่ดำเนินชีวิตอยู่นี้ ต่างก็เชื่อมโยงกัน พึ่งพาอาศัยกัน และมีอิทธิพลต่อกันและกัน หาก มองกว้าง ๆ ก็ไม่ใช่เพียงแต่มนุษย์เท่านั้น แต่ทุกสรรพสิ่งในจักรวาลนี้ก็คือเครือญาติของพวกเราด้วย ซึ่งญาติมิตรที่ใกล้ชิดที่สุดและมีจิตผสานสื่อกันก็คือ เหล่าผู้ศรัทธาเลื่อมใสนั่นเอง การเดินทางไปเยือน สาขา จึงได้ชื่อว่าเป็น “การเดินทางพบปะญาติมิตร”

ซึ่งพอท่านประธานใหญ่ได้ยินคำว่า “การเดินทางพบปะญาติมิตร” เข้า ท่านก็ปลื้มปิติเป็นอย่างยิ่ง โดยท่านได้กล่าวว่า “คำว่าญาติมิตรนี้ยอดเยี่ยมจริง ๆ” และ “หมูนี่ ดูเหมือนว่านิชิโกะจะมาที่สถาน ปฏิบัติธรรมด้วยความยินดีนะ” และนอกจากนี้ท่านก็ยังพูดเย้าหยอกข้าพเจ้าด้วยว่า “ถ้าสืบทอด ตำแหน่งประธานองค์กรมเร็วกว่านี้ก็น่าจะดี”

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ข้าพเจ้าสืบทอดตำแหน่งประธานองค์กรมได้เกือบแปดปี ท่านประธานใหญ่ก็ ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม ปีเฮเซที่ 11 (ค.ศ.1999) สิริอายุรวมได้ 92 ปี ซึ่งก่อนหน้านั้นข้าพเจ้าก็ อยากจะขอความกรุณาจากท่านประธานใหญ่เพื่อรบกวนสอบถามในหลาย ๆ เรื่อง แต่ก็คิดขึ้นได้ว่า ท่านประธานใหญ่คงจะสั่งสอนและแนะแนวทางให้แก่พวกเราผ่านการจากไปของตัวท่านเองเพื่อให้เรา สามารถพึ่งพาตนเองและยืนบนขาของตัวเองได้

ถ้าให้สรุปคำสอนของท่านประธานใหญ่อย่างรวบรัด ข้าพเจ้าก็เคยกราบเรียนไปเสมอว่า คือ “การ แสดงความกตัญญูทวดเวที” “การทำบุญอุทิศส่วนกุศลแด่บรรพบุรุษ” และ “การปฏิบัติตามวิถีแห่งพระ โพธิสัตว์”

โดยเฉพาะ “การปฏิบัติตามวิถีแห่งพระโพธิสัตว์” นั้น ถือเป็นหัวใจสำคัญของคำสอน เป็นการปลุก โพธิจิตของตนเองและก้าวเดินไปบนวิถีแห่งพระโพธิสัตว์ หากให้พูดเป็นคำง่าย ๆ ก็คือ การย่างก้าวไป ด้วยจิตเมตตาและเห็นอกเห็นใจผู้คน ข้าพเจ้าคิดว่าสิ่งที่ท่านประธานใหญ่อยากจะทำมากที่สุดก็คือ เรื่องนี้เอง

ในปัจจุบันสมาชิกผู้ศรัทธาเลื่อมใสที่เคยได้รับการชี้แนะโดยตรงจากท่านประธานใหญ่ก็เหลือน้อยลงทุกที ข้าพเจ้าจึงปรารถนาอยากจะทำทอดพระสมภารที่เคยได้รับการช่วยเหลือและเรื่องราวที่ได้เรียนรู้จากการชี้แนะของท่านประธานใหญ่แก่ท่านทั้งหลาย

เรื่องที่ข้าพเจ้าปรารถนาอยากกราบเรียนมากที่สุดตั้งแต่เข้าสืบทอดพระธรรมก็คือ “ความปรารถนาที่อยากให้ทุกคนได้รู้จักตัวตนที่แท้จริงของตัวเอง” การแก้ปัญหาเรื่องผู้อื่นหรือปัญหาสังคมนั้น เป็นเรื่องที่ทำได้ง่าย แต่กระนั้น เรื่องที่สำคัญที่สุดก็อยู่ที่การค้นพบตัวเองและรู้จักตัวเอง

แล้วเราจะทำอย่างไรดีเพื่อที่จะได้รู้จักตัวเอง จากการคิดถึงคำถามเช่นนี้ ข้าพเจ้าจึงมุ่งเน้นเป้าหมายไปที่ “การบ่มเพาะจิตใจ” เรื่อยมาตั้งแต่เมื่อตอนก่อตั้งองค์กรครบรอบ 60 ปี และได้ดำเนินการตามเป้าหมายนั้นร่วมกับทุกคนมาจนถึงทุกวันนี้ (การบ่มเพาะจิตใจ แปลตามอักษรภาษาญี่ปุ่น จะได้ใจความว่า ‘การบ่มเพาะผืนนาในจิตใจ’ เนื่องจากจิตใจ เป็นสถานที่ที่สามารถเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งพุทธะได้ดี จึงเรียกว่าการบ่มเพาะผืนนาในจิตใจ)

คนส่วนใหญ่ มักมองตัวเองและยึดติดว่าตนเองนั้นเล็กกระจ้อยร่อยและเป็นพวกมีข้อจำกัด แล้วก็ทักท้วงว่า “นี่แหละคือตัวฉันเอง” แต่กลับกันก็มักจะมีพวกที่จองหองและทะนงตนอยู่ด้วย แต่จริง ๆ แล้ว นั่นคือตัวเราจริง ๆ หรือ

พระพุทธเจ้าศากยมุนีได้ทรงบรรลุพระธรรมและสัจธรรมได้หลังจากที่พระองค์ผ่านการทุกข์ทรมาน และกลัดกลุ้มใจในแบบมนุษย์ เพราะฉะนั้น พวกเราที่เป็นมนุษย์เหมือนกัน เดิมทีจึงมีพร้อมสรรพไปด้วยความสามารถในการเข้าใจพระธรรมและสัจธรรม และมีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง อยู่ตั้งแต่แรกอยู่แล้ว

เมื่อได้รู้จักตัวเองที่แท้จริงเช่นนั้น ก็จะสามารถก้าวผ่านปัญหาต่าง ๆ ตรงหน้าไปได้ และจากจุดนั้นวิถีชีวิตที่เปี่ยมไปด้วยความหมายที่แท้จริงก็จะเริ่มต้นขึ้น

ด้วยเหตุนี้ คำว่า “บ่มเพาะจิตใจ” ทำที่สุดแล้วก็คือการรู้จักตัวเองอย่างแท้จริงนั่นเอง ตัวเราที่ได้ดำเนินชีวิตอยู่ในโลกนี้ มีดวงจิตเฉกเช่นเดียวกับพระพุทธเจ้าศากยมุนี และที่สำคัญเหนืออื่นใดนั้นก็คือเรามีจิตสำนึก มีหน้าที่ รวมทั้งมีความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตและปัญหาโลก

ในช่วงสามสิบปีตั้งแต่สืบทอดพระธรรม ก็มีผู้ศรัทธาที่สำนึกในเรื่องนี้และสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีชีวิตชีวาเพิ่มมากขึ้น แต่กลับกันแล้ว ก็ยังมีผู้ที่ไม่ได้ตระหนักถึงตัวตนที่แท้จริงอยู่อีกมากด้วย

ข้าพเจ้าจึงปรารถนาจากใจอย่างยิ่งว่า เราทุกคนจะเป็นสมาชิกวิสุทธิโคเชโกที่สามารถทำการเพิ่มพูนสายสัมพันธ์ด้วยธรรมะ (เทโตรี) และสานสัมพันธ์กับผู้คนด้วยธรรมะ (มิจิบิชิ) แล้วนำจิตแห่งธรรมมาปฏิบัติใช้ได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม

ปีนี้ภัยจากไวรัสโคโรนาก็คงจะยังดำเนินอยู่ต่อไป ซึ่งก็อาจจะไม่สามารถทำกิจกรรมทางศาสนาตามแต่เดิมได้มากนัก แต่ในทุกๆ ที่ที่เราอยู่คือสถานปฏิบัติธรรม...ซึ่งหมายถึง ที่นี้ ณ เวลานี้ เราก็ควรหมั่นฝึกปฏิบัติธรรมอย่างมุ่งมั่นตามสถานที่แห่งการฝึกฝนและแสวงหาธรรมของพวกเรา ขณะเดียวกันก็ควรมุ่งจัดระเบียบภายในครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดในสังคม พร้อมทั้งมุ่งเติบโตยิ่ง ๆ ขึ้นไปพร้อมกับกลุ่มวัยที่แบกรับอนาคตข้างหน้าด้วย